

Kindermishandeling: van verontrusting tot hulpverlening

Prof. Paul Van Royen

Gewoon hoogleraar Huisartsgeneeskunde Universiteit Antwerpen

Voorzitter Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen

Voorzitter KARVA

ELIZA

Eerstelijns- en Interdisciplinaire Zorg Antwerpen
Universiteit Antwerpen

paul.vanroyen@uantwerpen.be

Overzicht

Kindermishandeling: van verontrusting tot hulpverlening

• WAT IS KINDERMISHANDELING?

• WANNEER ERAAN DENKEN : TEKENS VAN VERONTRUSTING ?

• WAT ERMEE DOEN ? MELDING ?

• WAT MET BEROEPSGEHEIM ?

• WAT KAN JE VERWACHTEN VAN HET VK EN DE HULPVERLENING?

Definitie

International Society for the prevention of Child Abuse and Neglect, (ISPCAN) en de Wereldgezondheidsorganisatie (<http://www.ispcan.org/>.)

Definitie Kindermishandeling

‘alle vormen van lichamelijke en /of emotionele mishandeling, seksueel misbruik, verwaarlozing of commerciële uitbuiting in de context van een persoonlijke relatie ten aanzien van het kind of verantwoordelijkheidsverhouding, vertrouwensrelatie of machtsrelatie, die uitmondt in mogelijke schade aan de gezondheid van een kind, zijn overlevingskansen, ontwikkeling of integriteit’

Nieuwe vorm : Getuige van geweld

Definitie

Evolutie doorheen de jaren

- Van sensibiliseren en maatschappelijke bewustwording

‘Kindermishandeling bestaat’

Waarbij accenten eerder op fysieke veiligheid en stoppen van mishandelingssituatie

- Naar vergroten bewustwording (maatschappelijk, wetenschappelijk onderzoek)

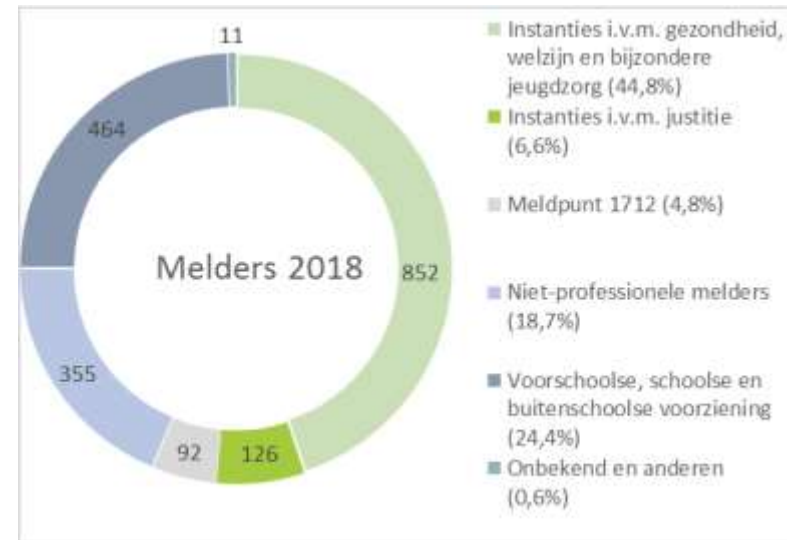
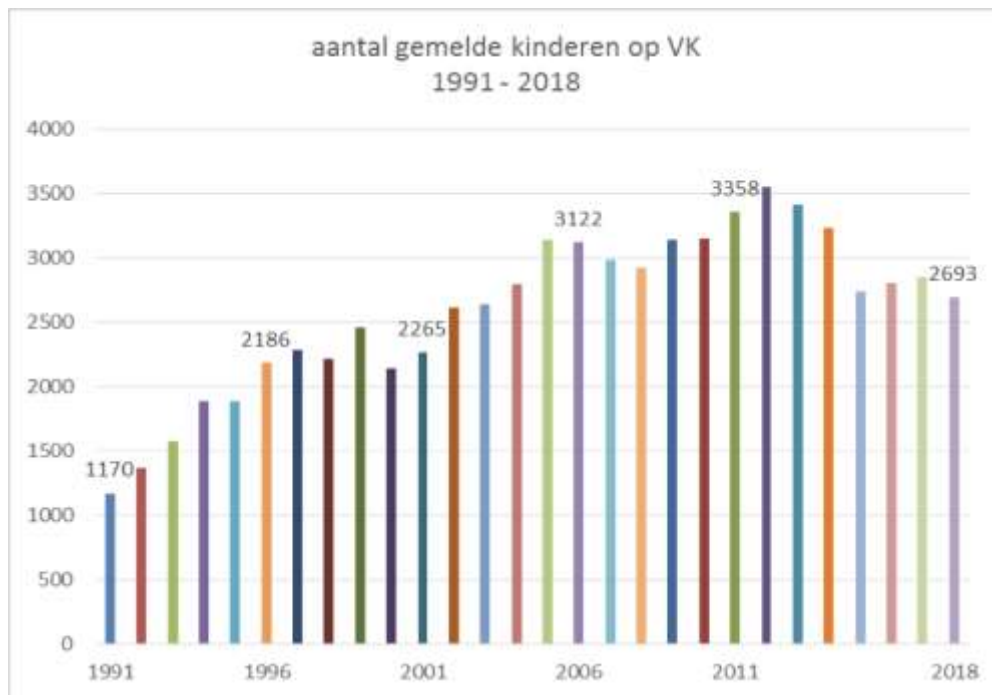
‘Kindermishandeling kan ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling van kinderen

En dit op alle vlakken (somatisch, sociaal, cognitief, emotioneel)

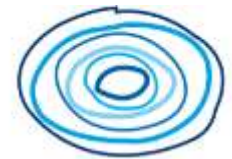
Prov. Antwerpen: 2608 meldingen over 3785 kinderen in 2018- d.i. > 10 kinderen/dag

VERTROUWENSCE
KINDERMISHANDELING

Wanneer er aan denken ? Signalen ?

VERTROUWENSCENTRUM
KINDERMISHANDELING

- Er zijn geen specifieke signalen
- Heb aandacht voor risicofactoren
- Overweeg kindermishandeling bij bepaalde signalen of situaties
  - geen verklaarbare uitleg voor letses (blauwe plekken, brandwonden, meerdere fracturen, genitale of anale letsels)
  - lange duur tussen ontstaan van letsel en zoeken naar hulpverlening
  - gedragsveranderingen van kind (incl afwijkend seksueel gedrag)
  - bij frequent schoolverzuim zonder verklaring
  - Soi of zwangerschap op vroege leeftijd
  - Verontrustende ouder-kind relatie, verwaarlozing

Risicofactoren

Kindfactoren

- Voorgeschiedenis van mishandeling
- Kinderen met een (verstandelijke) handicap
- Laag geboortegewicht
- Een ongeplande zwangerschap
- Kinderen met een moeilijke persoonlijkheid, met gedragsstoornissen (zoals ADHD) of ontwikkelingsmoeilijkheden
- Huilbaby
- Prematuriteit
- Jongens hebben meer risico op het shakenbabysyndroom dan meisjes
- Meerlingzwangerschap

Ouderfactoren

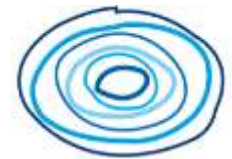
- Leeftijd <20 jaar
- Lage scholing
- Persoonlijkheidsproblematiek of andere psychiatrische problematiek
- Voorgeschiedenis van kindermishandeling
- Getuige zijn van agressie en negatieve gebeurtenissen
- Persoonlijkheidskenmerken van een van de ouders: inadequate woede- en agressiebeheersing, angst, depressie, laag zelfbeeld
- Ongewenste zwangerschap
- Werkloosheid
- Middelengebruik
- Geven van lijfstraffen

Gezinsfactoren

- Grote familie >3 kinderen
- Alleenstaande moeder
- Nieuw samengesteld gezin
- Familiaal geweld
- Minderheidsgroepen, gezinnen van allochtone origine en nieuwe allochtonen (Zuid-Amerikaanse, Afrikaanse, Oost-Europese origine)

Leefomgeving

- Armoede
- Zwak sociaal netwerk of sociale isolatie
- Criminaliteit
- Gebrek aan adequate kindzorg of gelimiteerde opvoedingscapaciteiten
- Geweld in de leefomgeving

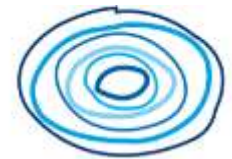

Wat ermee doen ? Melding ?

- Maak uw verontrusting bespreekbaar met ouders en bij voorkeur met kind zelf (wanneer de veiligheid van het kind dit toelaat)
  - Noteer gegevens in je medisch dossier
  - Schat ernst in – cave bij groot gevaar
-
- Bij vermoeden of verontrusting, meld aan VK
  - Hou rekening met beroepsgeheim (volgens code geneeskundige plichtenleer en wetgeving)

Wat met beroepsgeheim ?

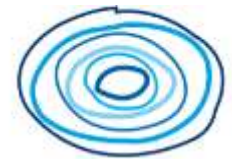

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

- Code geneeskundige plichtenleer – artikel 61
Als een arts vermoedt dat een kwetsbaar persoon mishandeld, misbruikt, uitgebuit, belaagd of verwaarloosd wordt, dient hij onmiddellijk het nodige te doen om deze persoon te beschermen.
In de mate dat de verstandelijke mogelijkheden van de kwetsbare persoon dit toelaten, bespreekt de arts in de eerste plaats zijn bevindingen met deze en spoort hij hem aan zelf de nodige initiatieven te nemen. Indien dit de belangen van deze laatste niet schaadt en deze hierin toestemt, kan hij dit met zijn naasten bespreken.
Indien de situatie het rechtvaardigt en voor zover de kwetsbare oordeelsbekwame persoon hierin toestemt, contacteert de arts een ter zake bevoegde collega of schakelt hij een specifiek voor die problematiek opgerichte multidisciplinaire voorziening in.
Indien een kwetsbaar persoon in een ernstig en dreigend gevaar verkeert of indien er ernstige aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere kwetsbare personen het slachtoffer worden van mishandeling of verwaarlozing en indien de arts op geen andere manier bescherming kan bieden, kan hij de procureur des Konings in kennis stellen van zijn bevindingen.
- Bespreek je verontrusting ook met collega's
- Binnen dezelfde hulpverleningscontext = gedeeld beroepsgeheim
- Binnen hetzelfde team = gezamenlijk beroepsgeheim

Beroepsgeheim (wettelijk kader)

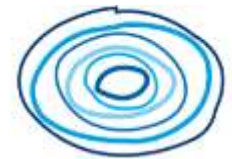
VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

Artikel 458bis

" Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen."

- Mogelijkheid om beroepsgeheim te doorbreken
  - Twee voorwaarden
    - ernstig en dreigend gevaar bestaan voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokken minderjarige
    - Men mag niet in staat zijn om deze integriteit zelf of met hulp van anderen te beschermen.
- !Spreekrecht en geen spreekplicht!

Beroepsgeheim (wettelijk kader)

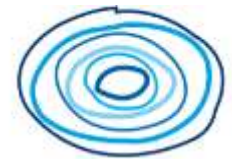

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

Artikel 458ter

" Er is geen misdrijf wanneer iemand uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen, deze meedeelt in het kader van een overleg dat wordt georganiseerd, hetzij bij of krachtens een wet, decreet of ordonnantie, hetzij bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings. Dit overleg kan uitsluitend worden georganiseerd, hetzij met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden, hetzij ter voorkoming van misdrijven....."

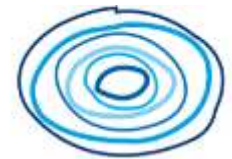
- Mogelijkheid om tussen verschillende partijen die onder het beroepsgeheim vallen, een interprofessioneel overleg te organiseren
- Wettelijke basis voor casusoverleg binnen initiatieven zoals Protocol van Moed, CO3-project, Family Justice Centers

Wat kan het VK bieden ?

- Advies over diagnosestelling, aanpak, ..
- Coaching
- Opzetten van hulpverlening
- Indien verontrusting en bij weigeren hulp: beroep doen op VK als gemandateerde voorziening (maatschappelijke noodzaak) – via M-document

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

Visie van het VK

De veiligheid van het kind primeert. De mishandeling moet stoppen.

Gericht op het bevorderen van ontwikkelingskansen van het kind.

Ouders stimuleren hun verantwoordelijkheid als opvoeder (opnieuw) te nemen.

De hulpverlening is gericht op herstel van de ouder - kind relatie, herstel van de kindpositie en van de ouderpositie .

VERTROUWENSCESTRUM
KINDERMISHANDELING

Visie van het VK

Dit herstel kan enkel plaatsvinden in een klimaat van veiligheid, zorg en begrenzing voor alle partijen binnen het gezin.

Een sfeer van bestraffing kan wel de orde, de normen herstellen, maar herstelt geen relaties.

Thank You

